

res:

ireland Ohio. 44109

Job. (orig.)^{kseno}

AK
IV-wa
Powst.

ZIVINOGRODZKA Halina

zam. Junak
ps. "Jwona"

2035/IVSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — ZWINOGRODZKA Halina

zam. Junek

2085/WSK

I/1. Relacja ✓ K.1, S.1.

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓ K.2, S.2

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K.3, S.3

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu przed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) →

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne —

IV. Korespondencja ✓ K.1, S.1

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 1

VI. Fotografie ✓ zob. tej 2/2

I/1. Relacja:

- Relacja własna Haliny Jaremy Zimogrodzkiej - Junak
wpl. do Fund. 22.12.1999. Rkp. okrę. K-1, s. 1.

Halina Helena Zwińcogrodzka-Janak

1/1/1

Cleveland, Ohio 44109
U.S.A.

Ja Halina, córka Teodora i Marianny z Janeyńskich,
Urodzona w Warszawie 8 października 1924r
W pętowie z 1943 zostataam zaangażowana do pracy
konspiracyjnej W.S.K. Po przeszkoleniu sanitarnym
i wojskowym pełniłam funkcję łączniczki

W dniu wybuchu powstała punktowa zbiorowa
była grupa łącznicza K-1 przy Komendzie Stórnjej.

Po powrocie do Warszawy w 1945r pracowataam w
Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego, Department
Wierzenia jako wtyczka grupy dyspersyjnej "Sikam"

Zostataam aresztowana 3 marca 1946r skazana na
karę śmierci, zamienioną na dożywotnie więzienie.

Po odbyciu 10 lat (Mokotów, Fordon, Mławotaam),
zostataam zwolniona w lutym 1956r. Przez 4 lata
pracowataam w Państwie w W-wie

W 1960 roku wyemigrowataam do Stanów Zjednoczonych
gdzie przebywam obecnie.

Halina Zwińcogrodzka-Janak

i/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora:

- Decyzja Nr. d/s Kombat. i Osób Represj. z dn. 6. grudnia 1999
Msp. Kserokopia, K-1, s. 1.
- Zaświadczenie Nr 682384 - Gumak Halina Srene,
z dn. 7. 12. 99. Fotogr. Msp. Kserokopia, K-1, s. 2.

URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH

00-926 Warszawa-63, ul. Wspólna 2/4
tel. centr. 661 81 11; fax 661 90 73

D E C Y Z J A

Przebieg 1503.00
Halina Bazylewska

Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych
z dnia 06. GRU. 1999 Nr DO_S/K0275 /1135324/001

o przyznaniu uprawnień kombatanckich

Na podstawie:

Art.01 ust.02 pkt.03 lit. ; Art.01 ust.02 pkt.05 lit. ;
Art.03 ust. pkt.02 lit. ;

Ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. z 1997r. Nr 142, poz.950 z późn. zmianami) stwierdzam, że

Pani **HALINA IRENA JUNAK**
imię ojca **TEODOR**
urodzona **08.10.1924 / WARSZAWA**
zamieszkała - **CLEVELAND, OHIO USA -**

spełnia warunki, o których mowa w art.21 wyżej wymienionej ustawy i w związku z tym przyznaję uprawnienia kombatanckie z następujących tytułów:

Okres mies rok	Rodzaj działalności kombatanckiej lub represji	Artykuł ustawy
od 12.1943 do 10.1944	ARMIA KRAJOWA	! 01
od 08.1944 do 10.1944	POWSTANIE WARSZAWSKIE	! 01
od 07.1945 do 03.1946	ORGANIZACJA NIEPODLEGŁOŚCIOWA	! 01
od 03.1946 do 01.1956	UWIEZIENIE ZA WALKĘ O NIEPODLE GŁOŚĆ I SUWERENNOŚĆ POLSKI	! 03

łącznie : lat 11 miesięcy 06

Strona niezadowolona z decyzji może zwrócić się w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania do Kierownika Urzędu o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Z up. KIEROWNIKA URZĘDU
do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

Jacek Sasin
Dział do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych

Przebieg
Halina Bazylewska 15.03.00

2/2/2

ZASWIADCZENIE

Nr 682384 / 113532

**URZĄD DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH**

JUNAK

Nazwisko

HALINA IRENA

Imiona

08.10.1924r. WARSZAWA

Data i miejsce urodzenia

Uprawnia
do przejazdów
PKP i PKS
w/g 50% zniżki

Niniejsze zaświadczenie uprawnia do ulg i świadczeń określonych w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. nr 17, poz. 75 z późniejszymi zmianami).

Z up. KIEROWNIKA URZĘDU
ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych
m.p.

07.12.99

Halina Pasternak
Dyrektor Biura Ewidencji
i Realizacji Decyzji

podpis posiadacza zaświadczenia

Data

**RODZAJE I OKRESY
ZALICZANE DO UPRAWNIENI
USTAWOWYCH**

Adres zamieszkania

Okresy		Wyszczególnienie	Przepis ustawy
od	do		
12 1943	10 1944	ARMIA KRAJOWA	01
08 1944	10 1944	POWSTANIE WARSZAWSK.	01
07 1945	03 1946	ORG. NIE PODLEGŁOŚ.	01
03 1946	01 1956	UWIĘZIENIE ZA WALKĘ	03

CLEVELAND, OHIO

USA m.

Łącznie: lat ..... 11 ..... miesięcy 06

Zmiana: Z lat ..... KIEROWNIK URZĘDU

ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych

m.p.

Halina Pasternak
Dyrektor Biura Ewidencji
i Realizacji Decyzji

- II. Materiały uzupełniające relację:
- Kserokopia s. 204-205 opracowanie (brak tytułu), rozdz. 2. Organizacja i działalność okręgowych stowarzyszeń męskich. Msf. k-2, s. 1-2.
  - Informacja n. s. Lwimogrodzkiej - Junak Haliny - wyrok KS ulask. Brak tytułu źródła. Msf. Kserokopia, k-1, s. 3.

— sieć telefoniczna połowa (napowietrzna) powstańców była specjalnie wyszukiwana przez lotnictwo niemieckie, a następnie niszczona.²³²

Poza telefonami łączność wewnętrzna w poszczególnych walczących dzielnicach bazowała na pracy gońców. Sporadycznie gońcy (łączniczki) przedzielali się również przez linie niemieckie, przynosząc rozkazy i meldunki dla odizolowanych od siebie ośrodków walki. W tym czasie uruchomiono również stałą trasę komunikacyjną między Śródmieściem i Mokotowem, wykorzystując w tym celu sieć kanałów i burzowców miejskich. Południowa trasa kanałowa była jednak ściśle zakonspirowana i w tym okresie wykorzystywano ją wyłącznie dla celów łączności.

Placówki zrzutowe jak i akcję przyjmowania zrzutów lotniczych na terenie Warszawy oraz Puszczy Kampinoskiej podporządkowano w tym okresie całkowicie Komendzie Okręgu.

Kierownictwo Wydziału V wobec braku odpowiedniego rozeznania sytuacji bojowej w poszczególnych dzielnicach musiało wielokrotnie przy opracowywaniu planów i rozkazów dotyczących nawiązania i utrzymania łączności z dowództwami poszczególnych odciętych od Śródmieścia zgrupowań bazować na niepewnych założeniach. Dzięki jednak niewyczerpanej pomysłowości, dużym kwalifikacjom fachowym, poświęceniu i bohaterstwu żołnierzy łączności pokonywano największe trudności i już w końcu pierwszej dekady sierpnia Komenda Okręgu uzyskała stałą łączność ze wszystkimi zgrupowaniami.

2. ORGANIZACJA I DZIAŁALNOŚĆ OKRĘGOWYCH SKŁADNIC MELDUNKOWYCH

W sierpniu 1944 r. okręgowa składnica meldunkowa »K-1« była czynna w gmachu „Pod Orłami”, w lokalach biurowych firmy „Perun” oraz w Banku Cukrownictwa. Od godziny »W« Wydział V dysponował tam czterema liniami telefonicznymi wyprostowanymi oraz dwoma czynnymi aparatami miejskimi. Zapasowy aparat telefoniczny oraz reszta linii wyprostowanych została uprzednio przygotowana w biurze Towarzystwa Ubezpieczeń Vita-Kotwica (ul. Jasna 6). W lokalu tym w dniu 2 sierpnia patrol telefoniczny ppor. „Orawskiego” zainstalował centralkę telefoniczną 10-połączeniową, przeznaczoną do obsługi Komendy Okręgu. Linie telefoniczne rozchodziły się stąd do dowództwa Obwodu Śródmieście (komendant: ppłk „Radwan”), do m.p. Wydziału V, do składnicy meldunkowej »S« (linia ta została uruchomiona w dniu 5 sierpnia), do Elektrowni Miejskiej (okresowo) poprzez centralę „Krybara” (Cyprian Odorkiewicz) przy ul. Tamka, do dowództw poszczególnych odcinków oraz w razie potrzeby do różnych punktów obserwacyjnych.

Komendantem okręgowej składnicy meldunkowej »K-1« od godziny »W« do kapitulacji Powstania był kpt. „Robert”. Najbliższymi jego współpracownikami byli ppor. „Tadeusz” (Tadeusz Gurbiel) oraz podchorążowie „Jur” i „Grudzicz” (Ryszard Depka). Ten ostatni pełnił funkcję kwatermistrza składnicy. Z ramienia Wydziału V opiekę nad oddziałem kobiecym »K-1« sprawowała „Jaga” (Maria Mileska).

Pluton gońców (łączniczki-telefonistki) liczył 45 kobiet. Dowodziła nimi „Krzysia”.²³³

W skład plutonu wchodziły początkowo: patrolowe — „Bożena Biała” (Bożena Tazbir-Tomaszewska), „Dorota” (Alina Dudzińska-Mazurkiewicz), „Lodka” (Leokadia Raczyńska-Doboszyńska-Słaboszewicz) i „Ewa” (Stefania Śli-

²³² Kazimierz Malinowski, *Organizacja łączności w Powstaniu Warszawskim...*

²³³ Rozkazem Dowódcy AK nr 871/Bp z dnia 23 września 1944 r. zostały awansowane: „Jaga” do stopnia porucznika, a „Krzysia” do stopnia podporucznika.

Przekazała Halina
Bożyłowska 15.03.00

172

Junak

wowska) oraz łączniczki-telefonistki: „Basia Biała” (Barbara Strumiłowska-Chęcińska), „Basia Mała” (Barbara Synoradzka-Wyrzykowska), „Basia II” (Barbara Szeliga-Beczkwicz), „Blanka” (Blanka Rymsza-Krupińska), „Bożena Czarna” (Teresa Wilska), „Dasia” (Danuta Przystępska).²³⁴ „Danka” (Danuta Machała-Wójcikowska), „Ela” (Elżbieta Synoradzka-Oleksiewicz), „Hanka Czarna” (Hanna Faranowska), „Irka” (Irena Rejterówna), „Iwona” (Halina Zwinogrodzka-Topolska)²³⁵, „Iwona” (Maria Magdalena Piotrowska-Tryjarska), „Jan-ka”, „Karina” (Halina Fryboes-Siemieńska), „Lena”, „Mila” (Ludmiła Krajewska-Szuba-Babska), „Mirka” (Kazimiera Trojanek-Rychter), „Myszka” (Maria Bromke-Grodecka), „Wanda” (Wanda Wojnicz-Białowiejska), „Zenka” (Zenona Januszewska-Leśniowska) i „Zosia” (Jadwiga Wierzbowska-Muzińska). W okresie późniejszym do plutonu został włączony patrol telefoniczny „Celiny” oraz przydzielono łączniczki-telefonistki: „Magdę”, „Myszkę”, „Rome”, „Tołę”, „Zosię” (Zofia Kuźmierkiewicz-Dawidczyńska)²³⁶ i inne. Po likwidacji pomocniczej składnicy meldunkowej »N« (pierwsza dekada sierpnia) jej kobieca obsada została przesunięta do składnicy »K-1« i podporządkowana bezpośrednio „Krzvsi”.

Dziewczęta te wielokrotnie wykazały dobre przygotowanie bojowe i odwagę, wykonując najtrudniejsze zadania.

Przejście przez Aleje Jerozolimskie w pierwszych dniach sierpnia było bardzo niebezpieczne.²³⁷ Niemcy za wszelką cenę starali się odizolować od siebie obie części Śródmieścia. Wskutek tego ustawicznie patrolowali tę arterię za pomocą czołgów i trzymali ją stale pod ostrzałem. Liczne i wyposażone w broń maszynową posterunki niemieckie w gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego i na Dworcu Głównym dominowały nad całą długością ulicy.

W takiej sytuacji utrzymywanie łączności pomiędzy południową i północną częścią Śródmieścia musiało powodować wiele strat w ludziach.²³⁸

W związku z dużymi stratami, jakie ponosiły patrole gońców w czasie przenoszenia meldunków przez Aleje Jerozolimskie, z inicjatywy kpt. „Roberta” została nawiązana w dniu 5 sierpnia przez gońców »K-1« łączność pomiędzy domami nr 24 i 17 za pomocą linki przerzucanej przez ulicę na wysokości II piętra. Na linie umieszczono puszkę od maski gazowej, w której były transportowane meldunki z jednej strony ulicy na drugą. Niemcy natychmiast spostrzegli manewr powstańców i z gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego rozpoczęli ostrzeliwać wędrującą puszkę. Po wielu nieudanych próbach zniszczenia jej skierowali ogień w okna, przy których znajdowały się posterunki obsługujące linkę. Ten prymitywny środek łączności, stanowiący stały cel dla strzelców niemieckich, był używany do czasu przerzucenia linii telefonicznej przez Aleje Jerozolimskie.

²³⁴ Danuta Przystępska („Dasia”) zginęła w czasie przenoszenia amunicji dla oddziałów walczących na Starym Mieście. Po uruchomieniu trasy kanałami pomiędzy Śródmieściem i Starym Miastem „Dasia” zgłosiła się jako ochotniczka; w czasie jednej z wypraw została śmiertelnie poparzona na skutek eksplozji „krowy”.

²³⁵ Halina Zwinogrodzka-Topolska („Iwona”) na przełomie lat 1943/1944 pełniła przez pewien czas funkcję łączniczki zastępcy szefa łączności Okręgu Warszawskiego AK.

²³⁶ Zofia Kuźmierkiewicz-Dawidczyńska („Zosia”) w latach 1942—1943 pełniła funkcję łączniczki szefa łączności Okręgu Warszawskiego kpt. „Leopolda”.

²³⁷ Dopiero w połowie sierpnia saperzy AK zrobili przez Aleje Jerozolimskie płytki (z powodu przebiegającego pod nimi tunelu kolejowego) wykop i zabezpieczyli go z obu stron wysokimi barykadami. Przejście to służyło do czasu kapitulacji.

²³⁸ Ofiarą kul nieprzyjacielskich padła m.in. „Mila”, która mimo ciężkiego postrzału czołgała się dalej, chcąc za wszelką cenę przekazać meldunek. Za swą postawę została odznaczona Krzyżem Walecznych. Równocześnie z „Mila” została odznaczona Krzyżem Walecznych „Ela” (Rozkaz Komendy Okręgu Warszawskiego AK, nr 23 z dnia 27 sierpnia 1944 r.).

Zwinogrodzka-Junak Halina, ps. „Iwona”

wyrok: KS utask.

II/3

Ur. 8.10.1924 r. w Warszawie. W czasie wojny kontynuowała naukę gimnazjalną na kompletach, równocześnie pracując od r.1943 w RGO. gdzie przeszła krótki kurs sanitarny i wojskowy. Łączniczka ZWZ - AK. W czasie Powstania Warszawskiego w punkcie łącznościowym K-1. Od r. 1945 w komórce kontrwywiadu krypt. „Cyrk”, dowodzonej przez Stanisława Karolkiewicza („Szczęsny”, „Rylski”) w ramach „Pralni II”, a następnie „Liceum” - sieci wywiadu II Korpusu PSZ , zorganizowanej przez Henryka Żuka i Barbarę Sadowską. W „Cyrku” gromadzone były materiały dotyczące MON, MBP - w tym Departamentu Więziennictwa i Obozów. Zwinogrodzka zatrudniła się w tym celu w Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego na Rakowieckiej (w więzieniu mokotowskim). Została aresztowana 15 marca 1946 r. i skazana przez WSR w Warszawie 23.08.1946 r. z art. 8. Dekretu z dn. 16.11.1945 na karę śmierci. Zapewne nie bez wpływu (ewent.: w wyniku) warunków postawionych przez Barbarę Sadowską w trakcie ujawnienia siatki „Liceum” - kara ta została przez Radę Państwa zamieniona na dożywotnie więzienie. Wyrok swój „Iwona” odbywała w Fordonie i Inowrocławiu. Po wyjściu z więzienia Sadowska interweniowała w jej sprawie w NSW - Rada Państwa darowała Halinie Zwinogrodzkiej resztę kary. Została zwolniona 7.03.1956 r. Po wyjściu wyszła za mąż i w 1960 r. wyemigrowała do USA.

IV. Korespondencja:

- 15.03.2000, list K. Minczykowskiej do Haliny Lucinogrodzkiej -
- temat. Msp. Kserokopia, k. 1, s. 1.

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

14/1

Toruń, dnia 15.03.2000 r.

Pani Halina Zwinogrodzka—Junak

1.dz.561/WSK/2000

CLERELAND OHIO 44109

USA

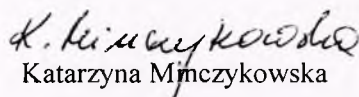
Szanowna Pani,

Od p. Haliny Bazylewskiej z Warszawy otrzymaliśmy relację dotyczącą Pani służby w WSK i „ciężkich” przeżyć powojennych. Na Pani biogram natrafilismy również w książce Barbary Otwinowskiej *Zawołać po imieniu*. Na podstawie tych materiałów założyliśmy na Pani nazwisko teczkę osobową (nr inw. 2035/WSK), która została włączona do zasobu naszego archiwum.

Bylibyśmy jednak bardzo wdzięczni gdyby zechciała Pani napisać swój życiorys w nieco obszerniejszej formie, najlepiej według załączonego schematu.

W załączeniu przesyłamy też informację o naszej Fundacji oraz o powołanym w 1996 r. Memoriale General Marii Wittek, w ramach którego gromadzimy dokumenty dotyczące wojennej służby kobiet.

Z poważaniem i prośbą o współpracę

Katarzyna Minczykowska

Kierownik Archiwum WSK

przy Fundacji „Archiwum Pomorskie AK”

zał.:

- 1/ Schemat relacji WSK
- 2/ Informacja o Fundacji
- 3/ *Powstanie i działalność Memoriału*
- 4/ Informacja wydawnicza

J. 2035/WSK

AK 4-42
Poust. 4.

ZWINOGRODZKA Halina

zam. Jurek

ps. "Jroma"

V. Nazwiskowe karty informacyjne: 1

2

J. 2035 / USK

AK W-62
Poczt. W.

ZWINOGRODZKA Halina

zam. Junak

ps. 'Iłona'

Źr. Materiały (II) w teacie i relacja

B. Rojek 2015

T. 2035 / WSK

AK
Powstanie
w-wolice

ZWINOGRÓDZKA Halina

zemu. Jurak

ps. "Iwona"

VI Fotografie

1. zdj. legibylm. powiększ., [b. ol], kolor (5,1 x 7,2)
2. Kserokopia fotografii Haliny
Zwinogrodzkiej - Jurak (Biał
źródła: data). szt. 1

Z. Świtał. 2013r.

1. WSK
Jeszcze osobosc

2. T. 2035 / WSK

3. kolor 5,1 x 7,2

4.

5. ZWINOGRODZKA
Halina
zem. Janale
ps. "Iwona"

6. N.N.

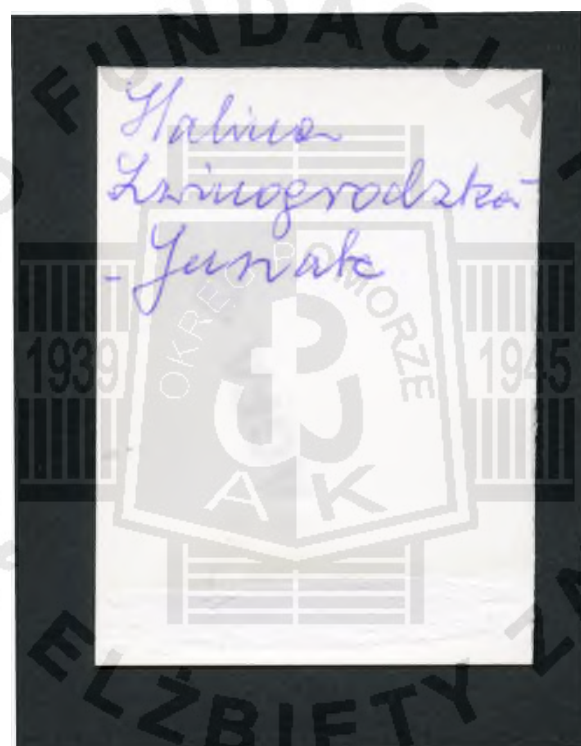
7.

8. Uwagi: opis me kolorie fotogr.

Halina Zwinogrodzka - Janale

Z. Świątek. 2013r.

ZWYNOGRODZKA Halina

